

เส้นทางการพัฒนาครุศึกษาวิชาชีพ : การวิจัยรายกรณีของครูดีเด่นระดับประถมศึกษา

นางสาว นันทวัน สวัสดิ์ภูมิ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974 - 637 -301 - 3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I17530374

**DEVELOPMENT PATH OF TEACHER - RESEARCHER : A CASE STUDY OF OUTSTANDING
ELEMENTARY SCHOOL TEACHER**

MISS NANTAWAN SAWADIPOOM

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Educational Research**

**Department of Educational Research
Graduate School**

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974 - 637 - 301 - 3

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

นันทวัน สวัสดิ์ภูมิ : เส้นทางการพัฒนาครุณักวิจัย : การวิจัยรายนุกรณิของครูดีเด่นระดับประถมศึกษา (DEVELOPMENT PATH OF TEACHER - RESEARCHER : A CASE STUDY OF OUTSTANDING ELEMENTARY SCHOOL TEACHER) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม, อ.ที่ปรึกษาร่วม : อ.ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ, 191 หน้า. ISBN 974-637-301-3

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเส้นทางการพัฒนาครุณักวิจัย จากวิธีการวิจัยรายนุกรณิของครูดีเด่นระดับประถมศึกษาท่านหนึ่ง วิธีการศึกษาครอบคลุม การศึกษาอัตชีวประวัติ การวิเคราะห์เอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการตีความเพื่อสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าเส้นทางการพัฒนามาสู่การเป็นครุณักวิจัยของกรณีศึกษาเริ่มจากคุณลักษณะส่วนตัวที่เป็นคนชอบใฝ่หาความรู้ ช่างคิด ชอบอ่าน ชอบเขียนและรักธรรมชาติ ลักษณะดังกล่าวพัฒนามาด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานในลักษณะของการสังเกต วิเคราะห์ สังเคราะห์และสั่งสมประสบการณ์ชีวิตและการทำงานอย่างบูรณาการในหน้าที่ครูที่รักเด็กและปรารถนาจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก ส่งผลให้เกิดกระบวนการพัฒนามาสู่การเป็นครุณักวิจัย ที่ใช้รูปแบบของการวิจัย ที่เป็นการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตร ศึกษาเป็นรายนุกรณิ การวิจัยพัฒนา

ปัญหาของการวิจัย มาจากปัญหาของนักเรียน โดยครุมองเห็นโอกาสของการเรียนรู้คือมโนทัศน์เริ่มต้นที่สำคัญ การวิเคราะห์ปัญหาซึ่งมีขอบข่ายจากการสังเกตนักเรียนแต่ละคนในวงกว้างไปสู่แนวคิดของการช่วยเหลือเด็กรายบุคคล วัตถุประสงค์ของการทำวิจัย เป็นการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันและในอนาคต ด้วยวิธีสอนอย่างหลากหลายและในลักษณะบูรณาการเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพและธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก ประโยชน์จากการวิจัยคือการพัฒนาให้นักเรียน พัฒนาค้นคว้าให้สามารถพัฒนาการสอนนักเรียนให้ถูกต้องและสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น และผลกระทบสู่การพัฒนาเพื่อนครู

ภาควิชา ..... ศึกษาศาสตร์
สาขาวิชา ..... ศึกษาศาสตร์
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิสิต ..... นันทวัน สวัสดิ์ภูมิ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C 840340 : MAJOR EDUCATION RESEARCH

KEY WORD: DEVELOPMENT / TEACHER - RESEARCHER / A CASE STUDY / OUTSTANDING
ELEMENTARY SCHOOL TEACHER

NANTAWAN SAWADIPOOM : DEVELOPMENT PATH OF TEACHER-RESEARCHER :
A CASE STUDY OF OUTSTANDING ELEMENTARY SCHOOL TEACHER.

THESIS ADVISOR : ASST. PROF. SUWATANA SUWANKETNIKOM, Ph.D. THESIS

COADVISOR : AMORWICH NAKORNTHAP, Ph.D. 191 pp. ISBN 974-637-301-3

The purpose of this research was to study the development path of teacher- researcher from a case study of an outstanding elementary school teacher. The study methods covered biography, document analysis, participant observation, and indepth interview. The data was analized by the method of content analysis.

The research finding were as follows : the development path of teacher-research started from personal characteristics such as curiosity, thoughtfulness, and career commitment. The research characteristics and abilities, on the other hand, care for children, gradually developed by learning from collective work experiences. The care of children and his desire to help improving quality of lives of the children were important forces behind the pursuance of classroom action research. Content analysis, case study, research and development were his basic research approach.

The identification of research problems came mainly from students' daily problems. Perceiving a classroom problem as an opportunity for enhancing children's learning was very important in the process of research conceptualization. The major goal of research was to make Thai language compulsory utilizing diverse and integrated teaching methods that suit the learning nature of students. Student development and teacher development have both benefited from classroom action research.

ภาควิชา..... วิทยาลัยการศึกษา.....

สาขาวิชา..... วิทยาลัยการศึกษา.....

ปีการศึกษา..... 2540.....

ลายมือชื่อนิสิต..... นันทวัน สุวดีรัมย์.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณบิดา - มารดา และทุกคนในครอบครัวที่ให้ความรัก ความห่วงใย และเป็นกำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวิมมา สุวรรณเขตนิคม และ อาจารย์ ดร.อมรรวิชัย นาคทรรพ ผู้ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในความกรุณาชี้แนะแนวทางเป็นอย่างดี และให้การดูแลเอาใจใส่ในการทำวิทยานิพนธ์โดยตลอดทุกขั้นตอนด้วยความอดทน จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ที่สำคัญคือให้โอกาสแก่ผู้วิจัยได้มีประสบการณ์ทางวิชาการต่าง ๆ มากมาย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาวิจัยการศึกษาทุกท่านที่นอกเหนือจากการให้ความรู้ทางวิชาการตลอดระยะเวลาที่ศึกษา ณ ภาควิชาวิจัยการศึกษาแห่งนี้ ยังให้ความห่วงใย ความอบอุ่น และความเป็นกันเองกับศิษย์ภาควิชาวิจัยทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นงลักษณ์ วิรัชชัย และรองศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ว่องวาณิช

ขอกราบขอบพระคุณครูสัญญา (นามสมมติ) ผู้เป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้ที่กรุณาให้ข้อมูล เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาแก่ผู้วิจัย รวมทั้งอาจารย์ชาติรี อาจารย์ระเบียบ สำราญ คุณปิยวรรณ สำราญ ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและให้ความสะดวกในการทำวิจัยแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี พร้อมทั้ง คณะครูและนักเรียนโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 24 (บาโจยบาด) จังหวัดยะลา ตลอดจนผู้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลทุกท่านที่ได้มีส่วนนาม และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัย

ท้ายนี้ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตภาควิชาวิจัยการศึกษาทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการทำวิจัยเป็นอย่างดี และขอขอบคุณคณะครูโรงเรียนบ้านเนินจำปา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรีทุกท่านที่กรุณาเสียสละให้ผู้วิจัยมาศึกษาเล่าเรียน จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

นันทวัน สวัสดิ์ภูมิ

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	10
2.1 ความเป็นมา ความหมาย และความสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน.....	10
2.2 ขั้นตอนของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน.....	23
2.3 การวิจัยรายกรณี.....	29
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	50
3.1 การเลือกกรณีศึกษา.....	50
3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	53
3.4 การสร้างเครื่องมือ.....	54
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	56
3.6 การตรวจสอบข้อมูล.....	59
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
3.8 การนำเสนอผลการศึกษา.....	61

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
4.1 เส้นทางการพัฒนาสู่การเป็นครุภัณฑ์วิจัย.....	62
4.2 การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการของครุภัณฑ์วิจัย.....	114
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	143
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	146
5.2 อภิปรายผลผลการวิจัย.....	149
5.3 ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	155
5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป.....	155
รายการอ้างอิง.....	156
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.....	161
ภาคผนวก ข.....	164
ภาคผนวก ค.....	177
ภาคผนวก ง.....	181
ประวัติผู้วิจัย.....	191

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 สรุปงานวิจัยของไทยที่มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน.....	5
2.1 สรุปปัญหาที่พบที่เป็นสาเหตุของการส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน.....	11
2.2 สรุปแนวคิดในการพัฒนาครู.....	14
2.3 การเปรียบเทียบลักษณะวิธีวิจัยแบบดั้งเดิมกับวิจัยปฏิบัติการ.....	18
3.1 แสดงรายละเอียดการเก็บข้อมูล.....	58
4.1 สรุปชีวิตการทำงานของครูสัญญา.....	77
4.2 สรุปคุณลักษณะของครูสัญญาที่ปรากฏ.....	92
4.3 แรงจูงใจในการทำวิจัยของครูสัญญา.....	104
4.4 สรุปการดำเนินการวิจัยของครูสัญญา.....	141

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 องค์ประกอบการวิเคราะห์ : รูปแบบปฏิสัมพันธ์.....	39
2 สรุปการพัฒนาความคิดของครูสัญญาและความมุ่งมั่นที่จะเป็นครู.....	70

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย